

องค์ประกอบวงโยธวาทิต

The Marching Band Elements

พรสวรรค์ มณีทอง | Pornsawan Maneethong¹

ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงษ์ | Prasit Leosiripong²

ประชุม บุญน้อม | Prachoom Bunnom³

ณรงค์ สมิทธิธรรม | Narong Smithitam⁴

บทคัดย่อ

วงโยธวาทิต เป็นวงดนตรีที่นิยมจัดตั้งขึ้นในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านดนตรี ตระหนักถึงคุณค่าด้านดนตรีของตนเอง มีพื้นที่ในการแสดงออก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ปัจจุบันนี้พบว่ามี การจัดตั้งวงโยธวาทิตประจำโรงเรียนขึ้นเพื่อเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งบางโรงเรียนประสบความสำเร็จในด้านการสอน บางโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จในด้านการสอน หรือบางโรงเรียนมีเครื่องดนตรีวงโยธวาทิต แต่ไม่มีครูผู้สอน ซึ่งการจัดตั้งวงโยธวาทิตนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหนุนเสริมอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนวง อาทิ การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียน รวมไปถึงความพร้อมด้านเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ ห้องฝึกซ้อม สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้วงโยธวาทิตประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการสอน

คำสำคัญ: โยธวาทิต

---

¹ สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

⁴ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Abstract

The marching band is established in school to empower students' musical skills, to enhance students' musical self-awareness, to provide students' performance areas, and to support students' desired characteristics. Some schools accomplished their goal in training their marching bands, but some schools cannot reach their goals. Some schools can set up their bands, but there are no teachers to train the marching band. Actually, there are many elements needed in running the school band, for example, sponsorship from executive staffs and teachers, readiness in musical instruments and materials, and music rooms. These elements are important to empower the school marching band training.

Keywords : Marching band.

บทนำ

วงโยธวาทิต เป็นวงดนตรีรูปแบบหนึ่งที่มีจัดตั้งในสถานศึกษา และนำไปใช้ในกิจกรรมนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านดนตรี ตระหนักถึงคุณค่าด้านดนตรีของตนเอง มีพื้นที่ในการแสดงออก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านความรับผิดชอบความมีระเบียบวินัย ตลอดจนส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังที่พรสวรรค์ มณีทอง (2559) กล่าวไว้ว่าวงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีอีกรูปแบบหนึ่งที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในด้านการบริหารจัดการ ความมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในวง รวมทั้งก่อให้เกิดความผูกพัน และมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกในวง และยังเป็นการเพิ่มพูนทักษะทางดนตรี สร้างประสบการณ์ด้านดนตรีให้กับเด็กนักเรียนสอดคล้องกับ สूरศักดิ์ หาญธีระพิทักษ์ (2555) กล่าวว่าการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านดนตรีมีประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากเป็นการเพิ่มประสบการณ์ และความรู้ในด้านวิชาการดนตรี ส่งเสริมการเรียนการสอนด้านดนตรีเพิ่มขึ้นจากในห้อง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมผู้ที่มีทักษะหรือความถนัดพิเศษด้านดนตรีให้มีโอกาสได้พัฒนาความสามารถของตนเพิ่มขึ้นอีก

ปัจจุบันพบว่ามียังวงโยธวาทิตประจำโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ทั้งวงโยธวาทิตขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก บางวงประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน แต่บางวงยังไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีพื้นฐานด้านวงโยธวาทิต หรือบางโรงเรียนมีเครื่องวงโยธวาทิตแต่ไม่มีผู้สอน สอดคล้องกับ อัครวัตร เชื้อมกลาง (2562) กล่าวว่าสภาพการจัดกิจกรรมวงโยธวาทิตในปัจจุบัน ในด้านการบริหาร ในสถานศึกษา เป็นไปตามนโยบาย หรือแผนงานของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่เป็นผู้กำหนดทิศทางในการทำกิจกรรม การสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งตามวาระผู้บริหาร อาจมีผลต่อการสนับสนุนการทำกิจกรรมด้านบุคลากรครูผู้สอนวงโยธวาทิตในหลายโรงเรียนเป็นผู้ที่ไม่มีพื้นฐานด้านวงโยธวาทิต หรือมีพื้นฐานน้อย ดังจะเห็นได้จากการใช้ครูที่ไม่ได้จบดนตรีโดยตรง เช่นครูพละ ครูศิลปะ ครูนาฏศิลป์ หรือครูที่สนใจในด้านดนตรี มาควบคุมวงโยธวาทิต หรือบางโรงเรียนมีครูที่จบด้านดนตรีแต่เป็นครูที่จบเอกอื่น ๆ เช่น เอกกีตาร์ เอกเปียโน เอกขับร้อง เอกดนตรีไทย ทำให้ไม่ชำนาญในกระบวนการทางกิจกรรมวงโยธวาทิตอย่างมีคุณภาพ ปัจจัยดังกล่าว ทำให้การจัดกิจกรรมวงโยธวาทิตไม่มีคุณภาพ ทำให้เกิดคำถามว่าอะไรคือปัจจัยหนุนเสริมที่จะทำให้วงโยธวาทิตประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน ปัจจัยด้านครูผู้สอนที่เก่ง มีความสามารถเพียงอย่างเดียวสามารถขับเคลื่อนวงโยธวาทิตให้ประสบความสำเร็จได้หรือไม่ หรือยังมีปัจจัยหนุนเสริมด้านอื่นอีกหรือไม่ที่ทำให้วงโยธวาทิตประสบความสำเร็จด้านการเรียนการสอน โดยทั่วไปแล้วผู้คนส่วนมากมักคิดว่าการจัดตั้งวงโยธวาทิตคือการมีงบประมาณในการจัดหาเครื่องดนตรี และมีผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาด้านดนตรีมาก็สามารถจัดตั้งวง

และฝึกฝนนักเรียนได้แล้ว แต่ในขั้นตอนการปฏิบัตินั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผน หรือปรึกษาผู้รู้เกี่ยวกับการจัดตั้ง วงโยธวาทิต กล่าวคือวงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีจำนวนมาก หลากหลายชนิด และมีวิธีเล่นแตกต่างกันตามคุณสมบัติของเครื่องดนตรี จึงจำเป็นต้องใช้ผู้เล่นจำนวนมาก และผู้สอนที่มีความรู้ด้านเครื่องดนตรี วงโยธวาทิต รวมทั้งปัจจัยหนุนเสริมด้านอื่น ๆ อาทิ การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียน รวมไปถึงความพร้อมด้านเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ ห้องฝึกซ้อม สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้วงโยธวาทิต ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการสอน

องค์ประกอบวงโยธวาทิต

การจัดตั้ง หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวงโยธวาทิตนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ และการขับเคลื่อนจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายส่วนในการให้ความร่วมมือสนับสนุน ผลักดันเพื่อให้วงประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการสอน และพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม สำหรับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวงนั้น ประกอบด้วย ครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง วัสดุอุปกรณ์และสถานที่

ครู เป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกส่งผลต่อความสำเร็จของวง เนื่องจากครูเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของวง วางแผนการเรียนการสอน ตลอดจนขับเคลื่อนการเรียนการสอนของวงให้ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ครูควรจะเป็นทั้งนักวางแผนและนักปฏิบัติควบคู่กันไป ทั้งนี้เพราะโยธวาทิตเป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนมาก และเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด ดังนั้นพฤติกรรมการแสดงออก หรือการแสดงความคิดเห็นย่อมมีความแตกต่างกัน อีกทั้งการเรียนการสอนภายในวงไม่ได้สอนเฉพาะการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ อาทิ การดูแลรักษาเครื่องดนตรี การสอนเดินแถว การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบภายในวง การคัดเลือกผู้เรียนเข้ามาเป็นสมาชิกของวง ตลอดจนการประสานงานกับบุคลากรภายในโรงเรียน หรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งครูนอกจากสวมบทบาทในฐานะผู้สอน ผู้ให้ความรู้แล้ว ควรเป็นที่ปรึกษา หรือผู้ปกครองเพื่อชี้แนะผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประพฤติตนให้เหมาะสม รวมทั้งต้องมีความรู้เทคนิค วิธีการ สามารถผสมผสานนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวงเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม ครูควรมีประสบการณ์ หรือความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีภายในวง ซึ่งพบว่าในปัจจุบันนี้ยังมีผู้สอนจำนวนหนึ่งไม่มีประสบการณ์ หรือความรู้ด้านนี้แต่ไปทำการสอน ซึ่งก่อให้เกิดความผิดพลาดต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนได้รับการวางพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ไม่ถูกต้อง การเริ่มต้นฝึกเครื่องดนตรีที่ผิดวิธี เช่น การวางปาก การหายใจที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลใช้กล้ามเนื้อริมฝีปากไม่ถูกต้อง น้ำเสียงที่เป่าออกมาไม่มีพลัง ไม่สดใส และก้องกังวาน ประการสำคัญยังเพี้ยนโน้ตในบางระดับเสียง จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นในมุมมองของผู้เขียนคิดว่าครูควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ความรับผิดชอบ และเสียสละ ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่หลักของผู้สอน ที่ทำให้วงมีการพัฒนาสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยการวางแผนงานอย่างเป็นระบบทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกซ้อม ความมีระเบียบวินัยของผู้เรียน ตลอดจนการทางงบประมาณในการดำเนินงานของวง นอกจากนี้แล้ว ครูควรเป็นแม่แบบในด้านความเสียสละเพื่อส่วนรวมให้นักเรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติตาม

2. ตรงต่อเวลา การตรงต่อเวลาเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู เพราะการดูแล ปกครองสมาชิกในวงที่มีจำนวนมากจำเป็นต้องอาศัยการระเบียบ และการตรงต่อเวลา ทั้งเวลานัดหมายในการฝึกซ้อม การไปร่วมงานต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการตรงต่อเวลาจะช่วยให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จบรรลุผลตามระยะเวลาที่กำหนด ไม่ผิดพลาดไปจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นครูควรตระหนักเสมอว่าครูคือแบบอย่างที่ดีในการหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นคนตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสังคม

3. ภาวะผู้นำ ครูควรมีภาวะผู้นำ และผู้ตามในบางสถานการณ์ กล่าวคือสามารถคิด ปฏิบัติ และนำพานักเรียนในด้านการพัฒนางาน การเรียนการสอน การฝึกซ้อม และควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม อันได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินในกิจกรรมของวง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. ความยุติธรรม ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ครูควรยึดถือ และนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ นักเรียน และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค กล่าวคือวงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีที่มีสมาชิกจำนวนมาก นักเรียนทุกคนย่อมมีความแตกต่างกันในด้านการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ความมีน้ำใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูควรขัดเกลานักเรียนทุกคนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยความยุติธรรมเท่าเทียมกัน

5. สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีในวงได้อย่างน้อย 1 ชนิด การเรียนการสอนด้านดนตรี จำเป็นต้องอาศัยเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจากต้นแบบไปสู่การปฏิบัติตาม การปฏิบัติเครื่องดนตรีภายในวงได้จะช่วยให้ครูสามารถสาธิตการปรับริมฝีปาก การหายใจที่ถูกต้อง การควบคุมลม การเป่าโน้ตในลักษณะและอัตราส่วนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และทำให้นักเรียนได้ฟัง ได้เห็น และสัมผัสจากของจริงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเครื่องดนตรี นอกจากนี้แล้ว ครูควรรู้จักโทนเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด กลุ่มเสียงของเครื่องดนตรี ตลอดจนลักษณะการประสานเสียงของกลุ่มเครื่องดนตรีเพื่อเชื่อมโยงเสียงก่อให้เกิดความกลมกลืน และไพเราะ

6. มีความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีสากล ความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีสากล อาทิ ตัวโน้ต เครื่องหมายหยุด อัตราจังหวะ บันไดเสียง คอร์ด เครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ และการประสานเสียง มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการเรียนการสอนดนตรี เพราะความรู้เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารทางดนตรี การบรรเลงบทเพลง หรือบทฝึกต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยสัญลักษณ์เหล่านี้ หากครูมีความรู้ด้านทฤษฎีดนตรี และนำไปสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านทฤษฎี และสามารถปฏิบัติอัตราส่วน สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในบทเพลงได้อย่างถูกต้องตามเจตนาของของผู้ประพันธ์แล้ว ยังส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ถูกต้องด้านดนตรีอีกแนวทางหนึ่ง นอกจากนี้แล้ว ความรู้ด้านการประสานเสียงก็มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ครูไม่ควรละเลย

7. พัฒนาเทคนิค และวิธีการสอนตลอดเวลา การติดตาม และพัฒนาองค์ความรู้อยู่เสมอเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย ครูควรใฝ่หาคำความรู้ หรือเทคนิคใหม่ ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาตนเอง ตลอดจนนำองค์ความรู้ เทคนิควิธีการสอนรูปแบบใหม่มาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ มีทักษะ การปฏิบัติเครื่องที่ ดี นอกจากนี้แล้วองค์ความรู้ใหม่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ฝึกซ้อม เพื่อพัฒนาตนเองให้มีทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่สูงขึ้น

นักเรียน เป็นตัวแปรสำคัญอีกตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลให้วงสามารถขับเคลื่อน และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนอันเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมที่ครู และนักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนการสอนของวง โดยนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทาง หรือวิธีการที่กำหนดไว้โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะในด้านต่าง ๆ ในทางกลับกันหากครูและนักเรียนขาดความร่วมมือร่วมใจ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน ขาดความรับผิดชอบในการฝึกซ้อม ไม่มีระเบียบวินัย และขาดความอดทน ประการสำคัญไม่ยอมรับฟังคำชี้แนะจากครู ไม่พร้อมที่จะพัฒนาตนเอง ย่อมส่งผลให้ครูไม่สามารถขับเคลื่อนให้วงประสบความสำเร็จได้ โดยทั่วไปแล้วนักเรียนวงโยธวาทิตควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความใฝ่รู้ ความใฝ่รู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่ครู หรือรุ่นพี่สอนเป็นสิ่งที่ควรยึดถือเป็นปฏิบัติ เป็นอย่างยิ่งสำหรับการเป็นนักเรียนในวงโยธวาทิต เพราะการเรียนรู้ด้านดนตรีเป็นการเรียนรู้จากต้นแบบไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญในสิ่งที่เรียนรู้ทั้งทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี การเดินแถว หรือแม้แต่ทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น หากนักเรียนไม่พร้อมที่เรียนรู้ หรือปฏิบัติตามสิ่งที่ครู หรือรุ่นพี่สอน หรือกระทำตนเป็นน้ำเต็มแก้วไม่ยอมรับฟังคำชี้แนะจากผู้อื่น ย่อมเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตนเอง และการเรียนการสอนภายในวง

2. การฝึกซ้อม การฝึกซ้อมเป็นหัวใจหลักในการเรียน หรือเล่นดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นวิชาทักษะที่เน้นการเรียนรู้ทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติ ไม่สามารถกระทำได้ด้วยคำหรืออ่านเพื่อทำความเข้าใจ แต่ต้องลงมือฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ เพื่อให้มีทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ดี ซึ่งการฝึกซ้อมจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อริมฝีปาก กล้ามเนื้อแขน นิ้วมือมีความชำนาญ คล่องแคล่ว สามารถควบคุมลมได้อย่างมีคุณภาพ ฝึกการฟังของนักเรียนให้คุ้นชินกับโน้ต น้ำเสียง และสำเนียงที่ถูกต้องในบทเพลง รวมทั้งเป็นการฝึกเพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังนั้นการฝึกซ้อมจึงอยู่ควบคู่ไปกับการเล่น หรือเรียนดนตรีมีอาจแยกขาดออกจากกันได้ และการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอจะเป็นเส้นทางสู่ความเป็นนักดนตรีที่ประสบความสำเร็จในอนาคต

3. มีวินัย และความรับผิดชอบ นักเรียนพึงระลึกไว้เสมอว่าวินัย และความรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับการเป็นนักดนตรี การบรรเลงดนตรีเป็นวงนั้น จำเป็นต้องอาศัยนักดนตรีหลายคนในการบรรเลง ดังนั้นสมาชิกในวงจึงควรมีวินัยในการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีที่รับผิดชอบอยู่เสมอ รวมทั้งต้องมีความรับผิดชอบในการมาฝึกซ้อมรวมวงร่วมกับสมาชิกของวง หากนักดนตรีขาดความรับผิดชอบต่อส่งผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ และการพัฒนาวงตามไปด้วย

4. ตรงต่อเวลา ความตรงต่อเวลาเป็นสิ่งที่นักเรียนพึงตระหนักไว้อยู่เสมอว่านักดนตรีที่ดีควร ตรงต่อเวลา เพราะการตรงต่อเวลาเป็นหัวใจของกิจกรรมทั้งปวง การตรงต่อเวลาส่งผลให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามแผนที่กำหนดไว้ เฉกเช่นเดียวกับการฝึกซ้อมดนตรีในวงโยธวาทิต ซึ่งเป็นวงดนตรีที่มีสมาชิกจำนวนมาก ความตรงต่อเวลาเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกในวงมีความพร้อมเพรียง สามารถฝึกซ้อมหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวงได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากสมาชิกของวงไม่รักษาเวลา มาไม่ตามเวลานัดหมาย ย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกวงท่านอื่นไม่สามารถฝึกซ้อมตามเวลาที่กำหนด และพัฒนาไปได้

5. เคารพกฎกติกาของวง วงโยธวาทิตเป็นวงที่มีสมาชิกของวงจำนวนมากดังนั้นในการอยู่ร่วมกันของสมาชิก ย่อมจำเป็นต้องอาศัยกฎระเบียบเพื่อเป็นแนวทาง หรือข้อชี้แนะให้สมาชิกปฏิบัติตามเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคและทำงานร่วมกันเป็นทีม นอกจากนี้แล้วการปฏิบัติตามกฎกติกาของวงยังช่วยฝึกความเสียสละอดทน มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกัน และเป็นการฝึกทักษะการเข้าสังคมอีกแนวทางหนึ่ง

บุคลากรในโรงเรียน เป็นบุคลากรอีกกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้วงดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคลากรในโรงเรียนประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร คณะครูในโรงเรียน

1. ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นบุคลากรกลุ่มแรกที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อน และสนับสนุนวงโดยกำหนดนโยบายสนับสนุนงบประมาณ จัดหาสถานที่ในการฝึกซ้อม รวมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ นโยบายผู้บริหารมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก กล่าวคือ หากผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมหนุนเสริมนักเรียนให้มีพัฒนากายพัฒนาใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ มุ่งเน้นให้เด็กได้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรควบคู่ไปกับการเรียนรู้ด้านวิชาการ ย่อมส่งผลดีต่อวิชา หรือกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ พลศึกษา ฯลฯ การกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการเรียนการสอนกิจกรรมเหล่านี้ โดยจัดให้มีเวลาว่างสำหรับการฝึกซ้อม หรือชั่วโมงชุมนุมเพื่อเรียนรู้เพิ่มเติม จึงเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้ใช้เวลาว่างอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้รายวิชาที่นอกเหนือจากวิชาการ อีกทั้งยังเป็นการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความถนัดหรือทักษะการเรียนรู้แตกต่างกันตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาอีกแนวทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาวงโยธวาทิตนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับบริหารจัดการวง จัดหาครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่จะช่วยให้ครู และนักเรียนมีกำลังใจสามารถขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้แล้วการมอบประกาศนียบัตรให้กับนักเรียนวงโยธวาทิตจึงเป็นการหนุนเสริมอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้ตระหนัก และภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และการเป็นสมาชิกที่ดีของวงโยธวาทิต

2. คณะครูในโรงเรียน คณะครูเป็นบุคลากรอีกกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในวงโดยตรง ในฐานะเป็นผู้สอนในรายวิชาอื่นที่นอกเหนือจากวิชาดนตรี อาจเป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นวิชาการ หรือรายวิชาที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน คณะครูในโรงเรียนควรเข้าใจธรรมชาติของเด็กที่มีความถนัดด้านดนตรี และสุนทรียศาสตร์ รวมทั้งควรเข้าใจธรรมชาติของดนตรีว่าเป็นกิจกรรมที่ต้องซ้อมอย่างสม่ำเสมอ และกิจกรรมวง โยธวาทิตนอกจากเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่ต้องบริการชุมชน ในการเดินนำขบวนต่าง ๆ ซึ่งการบริการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนในบางครั้ง หากคณะครูในโรงเรียนเข้าใจ และให้โอกาสผู้เรียนโดยการสนับสนุนให้เด็กทำในสิ่งที่ชอบ ร่วมสร้างพื้นที่ให้เด็กได้แสดงออก และหนุนเสริมวิชาการด้านอื่น ๆ อาทิ การจัดสอนชดเชย หรือให้ทำงานเพิ่มเติมควบคู่กันไป ย่อมส่งผลดีต่อตัวเด็ก ในด้านการเสริมสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพ

ผู้ปกครอง เป็นกลุ่มบุคคลที่ผู้สอนควรให้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของดนตรีที่มีต่อผู้เรียนในด้านการพัฒนาสมอง อารมณ์ และควรให้ข้อกระจ่างในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของวงทั้งด้านการเรียนการสอน การฝึกซ้อมนอกเวลาเรียน การบริการชุมชน การปรับตัวของผู้เรียน รวมทั้งระเบียบวินัยและการอยู่ร่วมกันภายในวง ซึ่งผู้สอนควรสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครองว่าวงโยธวาทิตเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับเด็ก ช่วยฝึกความอดทน เสียสละ สร้างระเบียบวินัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป นอกจากนี้แล้วผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนวงให้บรรลุเป้าที่กำหนดไว้ โดยการประชุมผู้ปกครอง จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง และจัดแสดงดนตรี

1. การประชุมผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและสมาชิกในวงอีกแนวทางหนึ่ง ที่ทำให้ทำให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงพัฒนาการด้านดนตรีของบุตรหลาน การดำเนินกิจกรรมของวง รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับการดำเนินงาน

2. จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเอื้อให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อกัน ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวง นอกจากนี้แล้วยังเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของวง ให้ประสบความสำเร็จในรูปแบบของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง

3. จัดแสดงดนตรี เป็นการแสดงความสามารถของผู้เรียนภายในวง นอกจากเป็นการสร้างความมั่นใจในด้านการแสดงออก และความภาคภูมิใจให้แก่เด็กแล้ว การที่ผู้ปกครองได้เห็นความสามารถทางดนตรีของบุตรหลานย่อมชื่นชอบและภาคภูมิใจในความสามารถของบุตรหลาน ซึ่งผู้สอนควรหาแนวทางให้ผู้ปกครองได้เห็นความสามารถทางดนตรีของบุตรหลาน โดยการจัดแสดงดนตรี หรือประชาสัมพันธ์งานที่จะไปบรรเลงในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ชื่นชม และให้กำลังใจบุตรหลานในการแสดงดนตรี ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสนับสนุนจากผู้ปกครองเพื่อให้บุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรม

วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่จะเอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของวง เป็นสิ่งที่วงจำเป็นต้องมีเนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือ และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะปฏิบัติที่ดี และส่งผลดีต่อการบรรเลงในภาพรวมของวง ประกอบด้วย เครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง สถานที่

1. เครื่องดนตรี เป็นองค์ประกอบด้านครุภัณฑ์ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดตั้งวง เนื่องจากเครื่องดนตรีเป็นสื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะด้านการปฏิบัติ เครื่องสำหรับเครื่องดนตรีที่นำมาใช้นั้น ควรได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งาน ซึ่งเครื่องดนตรีที่มีสภาพสมบูรณ์ย่อมกระตุ้นให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติตามผู้สอน รวมถึงเสียงที่เป่าออกมามีความถูกต้องไม่เพี้ยนเสียง ในทางกลับกันหากผู้สอนนำเครื่องดนตรีที่ชำรุดมาให้ผู้เรียนฝึกซ้อม

ย่อมส่งผลต่อความพร้อม ความกระตือรือร้นในการฝึกซ้อมของผู้เรียน ประการสำคัญเสียงที่เป่าออกมาย่อมมีความเพี้ยนเสียง ทำให้เด็กได้ยิน ได้ฟัง และคุ้นชินกับเสียงที่เพี้ยนของเครื่องดนตรี สิ่งเหล่านี้อาจเป็นการทำลายทักษะการฟังของผู้เรียนมากกว่าการส่งเสริม นอกจากนี้แล้วการเพี้ยนเสียงยังส่งผลต่อภาพรวมในการบรรเลงของวงในด้านคุณภาพเสียงที่บรรเลงออกมา

2. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง วัสดุเหล่านี้เป็นวัสดุที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในวงให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ ในแต่ละปีผู้สอนควรมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ อาทิ แสตนด์โน้ต โน้ตเพลง แก้วสำหรับนั่งบรรเลง วัสดุในการดูแลรักษาเครื่องดนตรี อาทิ น้ำมันหยอดแตร และน้ำยาทำความสะอาด เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนภายในวง ในมุมมองของผู้เขียนคิดว่าหากภายในวงมีวัสดุเพียงพอต่อการเรียนของเด็กย่อมกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ อยากฝึกซ้อมมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากวงมีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ อาจทำให้เด็กไม่อยากเรียนรู้ ไม่อยากฝึกซ้อมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในภาพรวมของวงได้

3. สถานที่ การจัดสถานที่ที่เหมาะสมในการฝึกซ้อมย่อมส่งผลดีต่อการเรียนรู้ และการฝึกซ้อมของนักเรียน ซึ่งสถานที่ในการฝึกซ้อมควรเป็นห้องที่กว้างขวาง สามารถบรรจุสมาชิกของวงได้อย่างเพียงพอ มีแสงสว่าง และอากาศถ่ายเทได้สะดวก รมรื่น และปราศจากเสียงรบกวน หรือผู้ที่ก่อความเสียหายของสมาชิกภายในวง ประการสำคัญห้องสำหรับฝึกซ้อมควรสามารถเก็บเสียงได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เสียงดังไปรบกวนห้องเรียนอื่น ๆ เนื่องจากวงโยธวาทิตเป็นวงที่มีเครื่องดนตรีจำนวนมาก ดังนั้นการบรรเลง หรือฝึกซ้อมย่อมก่อให้เกิดเสียงดังกว่าปกติ รวมทั้งเสียงในการฝึกซ้อมเป็นเสียงที่น่ารำคาญ ไม่น่าฟัง ห้องฝึกซ้อมที่สามารถเก็บเสียงได้จึงมีความสำคัญในการปิดบังเสียงไม่น่าฟังก่อนการแสดงจริง นอกจากนี้แล้วการฝึกซ้อมในห้องเก็บเสียง จะช่วยให้สามารถฟังความสมดุลของเสียงคุณภาพเสียง ความดัง-เบาของเสียงในขณะบรรเลงบทเพลง โดยไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

เครื่องดนตรีในวงโยธวาทิต

เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีเสียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดดเด่นไม่เหมือนกัน ลักษณะเสียงที่ออกมาจากแหล่งกำเนิดเสียงที่ต่างกัน ทั้งความแตกต่างในด้านรูปทรง วัสดุในการผลิต วิธีการทำให้เกิดเสียง สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดสีสรรของเสียงเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันออกไป การเรียกชื่อเครื่องดนตรีแต่ละประเภท จะเรียกตามลักษณะการปฏิบัติ และวัสดุที่นำมาผลิตเครื่องดนตรี ซึ่งเครื่องดนตรีแต่ละประเภทยังสามารถจำแนกออกเป็นแต่ละชนิดโดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป สำหรับกลุ่มเครื่องดนตรีที่น่าเสนอในที่นี้ เป็นเพียงกลุ่มเครื่องดนตรีที่นำมาประสมในวงโยธวาทิต ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 ประเภท ดังนี้คือ

เครื่องเป่าลมไม้ (Woodwind instrument) เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ตัวท่อทำด้วยไม้ และโลหะ บางชนิดสามารถทำให้เกิดเสียงโดยการเป่าลมผ่านช่องแคบ ๆ ลงไปในท่อที่ทำหน้าที่ขยายเสียง และบางชนิดสามารถทำให้เกิดเสียงโดยการสั่นสะเทือนของลิ้นเครื่องเป่า เครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงในวงโยธวาทิต ได้แก่ ปิกโกโล ฟลูต คลาริเน็ต อัลโตแซกโซโฟน เทนเนอร์แซกโซโฟน บาริโตนแซกโซโฟน

เครื่องทองเหลือง (Brass instrument) เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ท่อลมและปากเครื่องเป่าทำมาจากโลหะ โดยทั่วไปปากเครื่องเป่าจะมีลักษณะเป็นรูปทรงกรวยหรือทรงระฆังคว่ำ สามารถทำให้เกิดเสียงด้วยการเป่าลมเพื่อให้เกิดการสั่นสะเทือนที่ริมฝีปากผ่านเข้าไปปะทะกับท่อลมที่ปากเครื่องเป่า โดยท่อลมที่ตัวเครื่องดนตรีทำหน้าที่เป็นตัวขยายเสียง การเป่าเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้เน้นความแข็งแรงและความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อริมฝีปาก กล้ามเนื้อแก้ม และกล้ามเนื้อคาง กลไกเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และทำงานประสานสอดคล้องกันอย่างพอเหมาะเพื่อให้เกิดระดับเสียงของโน้ตที่หลากหลาย เครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงในวงโยธวาทิต ได้แก่ ฮอรัณ ทรัมเป็ต ทรอมโบน ยูโพนีเยม ทูบาหรือซูซาโฟน

เครื่องประกอบจังหวะ (Percussion instrument) เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดเสียงโดยการสั่นสะเทือนหรือกระทบกันของวัตถุ เช่น แผ่นหนังที่ขึงตึง ไม้ หรือโลหะบางชนิด ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีกลุ่มนี้จะไม่เน้นการวางปาก หรือการควบคุมคุณภาพของลมที่ปฏิบัติออกมา แต่เน้นความแข็งแรงของร่างกาย กล้ามเนื้อข้อมือ กล้ามเนื้อแขน และขา เครื่องดนตรีประเภทนี้สามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่มคือ เครื่องประกอบจังหวะที่มีระดับเสียงแน่นอน และกลุ่มที่มีระดับเสียงไม่แน่นอน

1. เครื่องประกอบจังหวะที่มีระดับเสียงแน่นอน เครื่องดนตรีกลุ่มนี้จะทำให้เกิดเสียงด้วยการตี และเสียงที่ออกมาจะมีระดับเสียงสูง-ต่ำ มีช่วงเสียงที่แน่นอน เครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงในวงโยธวาทิต ได้แก่ กลองทิมปานี ไซโลโฟน กล็อกเคินสปีล ระฆังราว

2. เครื่องประกอบจังหวะที่มีระดับเสียงไม่แน่นอน เป็นกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะที่ทำให้เกิดเสียงโดยการตี เคาะ เขย่า สั่น หรือขูด เสียงที่ออกมามีระดับเสียงไม่แน่นอน โดยมีหน้าที่หลักคือใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะในวง ซึ่งประกอบไปด้วย เครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงในวงโยธวาทิต ได้แก่ กลองเล็ก กลองใหญ่ ฉาบ

การจำแนกความถี่ของเสียงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า

การจำแนกความถี่ของเสียงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เป็นการแบ่งกลุ่มความถี่ของเสียงเครื่องดนตรีที่เป่าออกมา ซึ่งเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีเสียงที่เป็นเสียงธรรมชาติของเครื่องดนตรี ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป และไม่สามารถปฏิบัติได้ครบทุกระดับเสียงตามย่านความถี่ของเสียง ดังนั้นเพื่อให้สามารถปฏิบัติครอบคลุมทุกระดับเสียงจึงจำเป็นต้องกำหนดช่วงเสียงของเครื่องดนตรี และผลิตเครื่องดนตรีออกมาหลายตระกูล เพื่อให้ครอบคลุมทุกระดับเสียง

การกำหนดช่วงเสียงเป็นการกำหนดค่าความถี่ของเสียงโดยให้โน้ตในระดับเสียงซีกกลาง (Middle C) มีความถี่ของระดับเสียงประมาณ 261.6 เฮิรตซ์ ซึ่งเป็นระดับเสียงมาตรฐานสากลที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป หากพิจารณาเครื่องเป่าที่ใช้โดยทั่วไปพบว่าเครื่องดนตรีบางชนิดมีระดับเสียงซีตรงกับระดับเสียงซีกกลาง แต่บางชนิดมีระดับเสียงซีไม่ตรงกับระดับเสียงซีกกลางตามมาตรฐานสากล ซึ่งเราเรียกว่าเครื่องดนตรีย้ายระดับเสียง สำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้ในปัจจุบันนี้สามารถจำแนกความถี่ของเสียงเครื่องดนตรีออกเป็น 2 ประเภท คือประเภทที่มีความถี่ในระดับเสียงซีกกลางตรงกับมาตรฐานสากล และประเภทที่มีความถี่ในระดับเสียงซีกกลางไม่ตรงกับมาตรฐานสากล

1. กลุ่มเครื่องดนตรีที่มีความถี่ระดับเสียงซีกกลางตรงกับมาตรฐานสากล หมายถึง เครื่องดนตรีที่มีระดับความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีกกลางตรงกับระดับเสียงมาตรฐานสากล หรือเรียกว่ากลุ่มเครื่องซี ในการบรรเลงรวมวงกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนบันไดเสียง สำหรับเครื่องดนตรีที่อยู่ในกลุ่มเครื่องซี ได้แก่ ฟลูต ปิคโคโร ทรอมโบน ยูโฟเนียม และทูบา

2. กลุ่มเครื่องดนตรีที่มีความถี่ระดับเสียงซีกกลางไม่ตรงกับมาตรฐานสากล หรือกลุ่มเครื่องดนตรีย้ายระดับเสียง เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ต้องเปลี่ยนบันไดเสียงเพื่อให้ความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีกกลางตรงกับระดับเสียงมาตรฐานสากล เครื่องดนตรีเหล่านี้สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 เครื่องดนตรีที่มีความถี่ของระดับเสียงในกลุ่มเครื่องบีแฟลต หรือกลุ่มเครื่องบีแฟลต เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงซีกกลางตรงกับระดับเสียงบีแฟลต กล่าวคือ เมื่อกลุ่มเครื่องเหล่านี้เป่าโน้ตซีแต่มีระดับเสียงบีแฟลต ดังนั้นในการบรรเลงรวมวงร่วมกับเครื่องดนตรีที่มีความถี่ของระดับเสียงกลุ่มอื่นจำเป็นต้องย้ายระดับเสียงเพื่อให้ความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีตรงกับระดับเสียงแท้ (concert pitch) ด้วยการเปลี่ยนบันไดเสียงไปคู่สองเมเจอร์ สำหรับเครื่องดนตรีที่อยู่ในกลุ่มเครื่องบีแฟลต ได้แก่ คลาริเน็ต เทนเนอร์แซกโซโฟน ทรัมเป็ต

2.2 เครื่องดนตรีที่มีความถี่ของระดับเสียงในกลุ่มเครื่องอีแฟลต หรือกลุ่มเครื่องอีแฟลต เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีกกลางไม่ตรงกับระดับเสียงแท้ ในขณะที่กลุ่มเครื่องเหล่านี้เป่าโน้ตซี แต่มีระดับเสียงอีแฟลต ดังนั้นในการบรรเลงรวมวงร่วมกับเครื่องดนตรีที่มีความถี่ของระดับเสียงกลุ่มอื่น จึงควรร้ายระดับเสียงไปคู่หกเมเจอร์เพื่อให้มีความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีกกลางตรงกับกลุ่มเครื่องซี สำหรับเครื่องดนตรีที่อยู่กลุ่มนี้ ได้แก่ อัลโตแซกโซโฟน และบาริโตนแซกโซโฟน

2.3 เครื่องดนตรีที่มีความถี่ของระดับเสียงในกลุ่มเครื่องเอฟ หรือกลุ่มเครื่องเอฟ ได้แก่ ฮอรัน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีกกลางตรงกับระดับเสียงเอฟ เมื่อกลุ่มเครื่องเหล่านี้เป่าโน้ตซี แต่มีระดับเสียงเอฟ ดังนั้นในการบรรเลงรวมวงร่วมกับเครื่องดนตรีที่มีความถี่ของระดับเสียงกลุ่มอื่น จำเป็นต้องย้ายระดับเสียงเพื่อให้ความถี่ของโน้ตในระดับเสียงซีตรงกับระดับเสียงแท้ (concert pitch) ด้วยการเปลี่ยนบันไดเสียงไปคู่ห้าเพอร์เฟค

ในการปฏิบัติรวมวงนั้น นอกจากปฏิบัติให้ระดับเสียงและจังหวะมีความถูกต้องตรงกับโน้ตที่กำหนดแล้ว ต้องปรับเสียงมาตรฐานที่เป็นเสียงเดียวกันจึงจะทำให้บทเพลงที่บรรเลงออกมามีความไพเราะไม่เพี้ยนเสียง ดังนั้นในการบรรเลงบทเพลงต่าง ๆ เครื่องดนตรีที่มีระดับความถี่ของเสียงซีกกลางไม่ตรงกับมาตรฐานสากล จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบันไดเสียงให้สามารถบรรเลงร่วมกันได้ เสียงที่เป่าออกมาไม่เพี้ยน ตัวอย่างเช่น ทรอมโบนเป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มซิบรเรลในบันไดเสียงเอฟเมเจอร์ ดังนั้นทรัมเป็ต ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มบีแฟลตบรรเลงในบันไดเสียง จีเมเจอร์ ส่วนอัลโตแซกโซโฟน และฮอรันเป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มอีแฟลตและเอฟ ต้องบรรเลงในบันไดเสียง ดีเมเจอร์ และซีเมเจอร์ เป็นต้น

ตารางที่ 1 ตารางเทียบบันไดเสียงเครื่องดนตรี

บันไดเสียงที่บรรเลงของเครื่องดนตรีในแต่ละกลุ่ม			
กลุ่มเครื่อง C	กลุ่มเครื่อง Bb	กลุ่มเครื่อง Eb	กลุ่มเครื่อง F
C	D	A	G
F	G	D	C
Bb	C	G	F
Eb	F	C	Bb
Ab	Bb	F	Eb
Db	Eb	Bb	Ab
Gb	Ab	Eb	Db
Cb	Db	Ab	Gb
G	A	E	D
D	E	B	A
A	B	F#	E
E	F#	C#	B
B	C#	Ab	F#
F#	Ab	Eb	C#
C#	Eb	Bb	Ab
Am	Bm	F#m	Em
Dm	Em	Bm	Am
Gm	Am	Em	Dm
Cm	Dm	Am	Gm

บันไดเสียงที่บรรเลงของเครื่องดนตรีในแต่ละกลุ่ม			
กลุ่มเครื่อง C	กลุ่มเครื่อง B ^b	กลุ่มเครื่อง E ^b	กลุ่มเครื่อง F
F ^m	G ^m	D ^m	C ^m
B ^b _m	C ^m	G ^m	F ^m
E ^b	F ^m	C ^m	B ^b _m
A ^b _m	B ^b _m	F ^m	E ^b _m
E ^m	F [#] _m	C [#] _m	B ^m
B ^m	C [#] _m	G [#] _m	F [#] _m
F [#] _m	G [#] _m	D [#] _m	C [#] _m
C [#] _m	D [#] _m	A [#] _m	G [#] _m
G [#] _m	A [#] _m	E [#] _m	D [#] _m
D [#] _m	E [#] _m	B [#] _m	A [#] _m
A [#] _m	B [#] _m	F ^x _m	E [#] _m

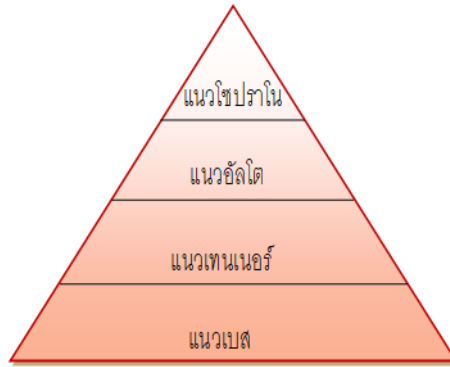
ที่มา ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์

ลักษณะเสียงของเครื่องเป่าในวงโยธวาทิต

เครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งด้านรูปทรง วัสดุที่นำมาผลิต วิธีการปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้เสียงของเครื่องดนตรีที่ปฏิบัติออกมามีความแตกต่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เครื่องดนตรีบางชนิดมีน้ำเสียงที่โปร่งเบา สดใส ฟังแล้วก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ร่าเริง สดใส แต่เครื่องดนตรีบางชนิดมีน้ำเสียงที่ทุ้มลึก นุ่มนวล ฟังแล้วให้อารมณ์ความรู้สึกที่อบอุ่น หรือแม้กระทั่งเสียงที่แหลมสูง สดใส และแผดจ้า อันก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ตื่นเต้น ร่าเริง เป็นต้น หากพิจารณาลักษณะเสียงของเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตแล้ว สามารถจำแนกเสียงของเครื่องดนตรีที่เป่าออกมาเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มเครื่องเป่าที่มีเสียงสูง น้ำเสียงที่เป่าออกมามีความโปร่งเบา สดใส นุ่มนวล ไปจนถึงแผดจ้า มีพลัง เครื่องเป่าบางชนิดจึงมีความสำคัญในการสร้างทำนอง และบางชนิดทำหน้าที่ประสานเสียงเพื่อสร้างสีสันให้กับวง เครื่องเป่าในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย ปิคโคโร ฟลูต คลาริเน็ต อัลโตแซกโซโฟน ฮอว์น ทรัมเป็ต
2. กลุ่มเครื่องเป่าที่มีเสียงต่ำ เสียงที่เป่าออกมามีลักษณะทุ้มลึก นุ่มนวล หนักแน่น และมีพลัง จึงนิยมนำมาบรรเลงประสานเสียงในแนวเทเนอร์ และแนวเบสเพื่อให้เสียงของวงที่บรรเลงออกมามีความสมดุลระหว่างเสียงเครื่องดนตรี และมีความหนักแน่น ไพเราะน่าฟังมากขึ้น เครื่องเป่าในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย เทนเนอร์แซกโซโฟน บาริโตนแซกโซโฟน ยูโฟเนียม ทรอมโบน และทูบา

ในการนำเครื่องเป่ามาบรรเลงรวมวง นอกจากการพิจารณาลักษณะเสียงของเครื่องเป่าที่เป็นลักษณะเฉพาะแล้ว ผู้สอนควรพิจารณาเกี่ยวกับความสมดุลของเสียงเครื่องเป่าแต่ละชนิดที่นำมาประสมรวมวง ซึ่งความสมดุลนี้จะทำให้เสียงของเครื่องเป่าแต่ละชนิดมีความกลมกลืน ไพเราะ น่าฟัง ความสมดุลของเสียงดนตรีดังกล่าว เป็นการสร้างความสมดุลด้วยวิธีการรูปพีระมิด โดยการแบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงในโน้ตระดับเสียงต่ำเรียกว่าแนวเบส กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงในโน้ตในระดับเสียงที่สูงกว่าแนวเบสเรียกว่าแนวเทนเนอร์ กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงโน้ตในระดับที่สูงกว่าแนวเทนเนอร์เรียกว่าแนวอัลโต และกลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงโน้ตในแนวบนสุด เรียกว่าแนวโซปราโน

รูปที่ 1 รูปพีระมิตตามหลักความสมดุลเสียงเครื่องดนตรี

สำหรับการบรรเลงเพื่อให้เกิดความสมดุลของเสียงตามวิธีการรูปพีระมิตนั้น นิยมนำเครื่องดนตรีที่บรรเลงโน้ตในแนวเบสอยู่ในฐานล่างสุด ตามด้วยเครื่องดนตรีที่อยู่ในกลุ่มแนวเทเนอร์ อัลโต และโซปราโนตามลำดับ และหากพิจารณาเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด สามารถจำแนกระดับเสียงที่เป่าออกมาตามแนวเสียงที่กำหนดไว้ข้างต้นดังนี้

1. กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงแนวโซปราโน ได้แก่ ปิคโคโร ฟลูต คลาริเน็ต (เสียง 1)
2. กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงแนวอัลโต ได้แก่ ฮอรั่น ทรัมเปต อัลโตแซ็กโซโฟน คลาริเน็ต (เสียง 2 และ เสียง 3)
3. กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงแนวเทเนอร์ ได้แก่ ทรอมโบน ยูโฟเนียม เทเนอร์แซ็กโซโฟน
4. กลุ่มเครื่องเป่าที่บรรเลงแนวเบส ได้แก่ ทรอมโบน (เสียง 3) ยูโฟเนียม (เสียง 3) ทูบา, บาริโตนแซ็กโซโฟน

อย่างไรก็ตามการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการสร้างสมดุลของเสียงเครื่องดนตรีภายในวงนั้น ครูควรวางแผนเกี่ยวกับบริบทของวงในด้านจำนวนเครื่องดนตรี และจำนวนสมาชิกของวง หากมีความพร้อมทั้งจำนวนนักเรียน และเครื่องดนตรีย่อมให้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการสร้างความสมดุลของเสียงได้ แต่หากภายในวงมีข้อจำกัดในด้านจำนวนเครื่องดนตรี หรือจำนวนสมาชิกของวง ครูควรทำความเข้าใจลักษณะเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด รวมทั้งต้องทราบว่าเครื่องดนตรีชนิดไหน สามารถบรรเลงแนวเสียง หรือบรรเลงแทนเสียงเครื่องดนตรีชนิดไหนได้บ้างเพื่อให้เสียงของวงที่บรรเลงออกมามีความสมดุลของเสียง และครอบคลุมทุกแนวเสียงตามหลักการประสานเสียง

การคัดเลือกนักดนตรีให้เหมาะสมกับเครื่องเป่า

การเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับรูปร่างนั้น เป็นสิ่งที่ครูควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ของกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากเครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่ผลิตออกมามีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมกับสรีระร่างกายแตกต่างกันออกไป บางชนิดอาจเหมาะสมกับผู้มีรูปร่างเล็ก แต่เครื่องดนตรีบางชนิดอาจเหมาะสมกับผู้มีรูปร่างสูงใหญ่ นอกจากนี้แล้วการพิจารณาลักษณะริมฝีปาก การจัดเรียงฟันก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เป่าเครื่องเป่า เนื่องจากริมฝีปากคนเรานั้นมีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันทั้งริมฝีปากบาง ริมฝีปากหนา หรือริมฝีปากกลางหนาแต่ริมฝีปากบนมีลักษณะบาง หรือแม้แต่การจัดเรียงของฟันก็มีความแตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างกันในด้านรูปทรง ขนาดของปากเครื่องเป่าโดยเฉพาะเครื่องเป่าทองเหลือง ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ส่งผลต่อเสียงที่เป่าออกมา สำหรับการพิจารณาร่างกายของนักเรียน เพื่อนำมาประกอบการคัดเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับรูปร่างสามารถจำแนกได้ดังนี้

การพิจารณารูปร่างสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องเป่าลมไม้ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. เครื่องดนตรีตระกูลแซกโซโฟน และคลาริเน็ต ควรเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว นิ้วมียาวครบทั้งห้านิ้วทั้งมือซ้ายและมือขวา มีริมฝีปากพอดีไม่หนาจนเกินไป ริมฝีปากล่างต้องหนากว่าริมฝีปากบน ทั้งนี้เพื่อรองรับการสั่นสะเทือนของลิ้นเครื่องเป่า ควรมีลักษณะฟันที่เรียกว่าฟันกระต่าย คือฟันด้านบนเรียงอย่างมีระเบียบและยื่นออกมาเล็กน้อย เมื่อผนวกกับความหนาของริมฝีปากล่างจะทำให้สามารถบีบรัดปากเครื่องเป่าได้ดี ส่งผลให้คุณภาพของเสียงที่ปฏิบัติออกมา มีความสมบูรณ์

2. ฟลูตหรือ ปิกโคโล ควรจะมีริมฝีปากล่างและบนบางและเล็ก เพราะว่ารูบบนปากเครื่องเป่ามีขนาดเล็ก และมีสรีระร่างกายเหมือนกับนักดนตรีที่เป่าเครื่องดนตรีตระกูลแซกโซโฟน

การพิจารณารูปร่างสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องเป่าทองเหลือง สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กลุ่มเครื่องเป่าทองเหลืองที่มีระดับเสียงสูง ได้แก่ ทรัมเปต ฮอรัณ เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้จะมีรูปร่างขนาดเล็ก เหมาะสมกับผู้ที่มีสรีระร่างกายขนาดเล็กไปจนถึงรูปร่างสูงใหญ่ ช่วงแขนยาวพอดี มีนิ้วมียาวครบทั้งห้านิ้วทั้งมือซ้ายและมือขวา หากพิจารณาในด้านปากเครื่องเป่าพบว่าปากเครื่องเป่าเป็นรูปทรงกรวย และรูปถ้วยหรือระฆังขนาดเล็ก ขอบปากมีลักษณะเล็กและบางกว่าขอบปากของทรอมโบน และทูบา ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีดังกล่าว ควรจะมีริมฝีปากบนบางและริมฝีปากล่างไม่หนาจนเกินไป มีฟันเรียงตัวอย่างเป็นระเบียบ จึงจะทำให้สามารถปฏิบัติออกมาได้ถูกต้องตามลักษณะเสียงของเครื่องดังกล่าว รวมทั้งต้องมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว

2. กลุ่มเครื่องเป่าทองเหลืองที่มีระดับเสียงต่ำ เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้ ได้แก่ ทรอมโบน ยูโฟเนียม และทูบา เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีปากเครื่องเป่าเป็นรูปถ้วยหรือระฆังขนาดใหญ่ ขอบปากจะมีลักษณะใหญ่และหนา หากพิจารณาริมฝีปากของผู้ที่เป่าทรอมโบน และยูโฟเนียม ควรเป็นผู้ที่มีขนาดของริมฝีปากบนพอดีไม่หนาหรือบางจนเกินไป แต่ควรมีริมฝีปากล่างหนากว่าริมฝีปากบนเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อให้สมดุลกับปากเครื่องเป่า และสามารถสั่นสะเทือนได้ดี ในส่วนทูบาเป็นเครื่องดนตรีที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางของริมภายในขอบปากกว้างกว่าปากของทรอมโบนเล็กน้อย ขอบปากมีลักษณะใหญ่และหนา ดังนั้นผู้ที่เป่าเครื่องดนตรีชนิดนี้ควรเป็นผู้ที่มีริมฝีปากบนและล่างหนา เพื่อที่เวลาที่เป่าลมออกมาริมฝีปากทั้งสองจะสั่นสะเทือนได้ดี ส่งผลให้น้ำเสียงที่เป่าออกมามีความหนักแน่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้ ควรมีรูปร่างที่สูงใหญ่ แข็งแรงสามารถรับน้ำหนักเครื่องดนตรีซึ่งมีขนาดใหญ่ได้ หากเป็นทรอมโบนควรมีช่วงแขนที่ยาวเพื่อที่จะสามารถเลื่อนท่อสไลด์ได้อย่างคล่องแคล่วครบทุกระดับเสียง สุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว

เครื่องประกอบจังหวะ ผู้ที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้ต้องมีร่างกายสมประกอบ นิ้วมือและแขนมีความแข็งแรง สุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว

การบริหารจัดการวง

วงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีที่มีสมาชิกภายในวงจำนวนมาก ดังนั้นพฤติกรรมการแสดงออก และการแสดงความคิดเห็นย่อมมีความหลากหลาย และแตกต่างกัน อีกทั้งการดำเนินกิจกรรมภายในวงมีหลากหลายรูปแบบ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ครูต้องหาวิธีการ หรือรูปแบบที่เหมาะสมมาดำเนินการให้กิจกรรมเหล่านี้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามการที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น ครูจำเป็นต้องมีความรู้ เทคนิค วิธีการ รวมทั้งสามารถผสมผสานนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ภายในวง การบริหารจัดการจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนสามารถดำเนินกิจกรรมของวงได้อย่างประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง

นโยบายการปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนของวงให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่มีอยู่ รวมทั้งจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดี มีความชัดเจนและเกิดผลดีต่อนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการประสานงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในการกำหนดนโยบายปฏิบัติงานนั้น ผู้สอนควรนำข้อมูลย้อนหลังที่ผ่านมาของวง สถานการณ์ปัจจุบันของวง นโยบายสนับสนุนจากผู้บริหาร รวมทั้งนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาปรับใช้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน กำหนดทิศทาง และร่วมดำเนินกิจกรรมของวง ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะหล่อหลอมความคิดของผู้เรียนให้เป็นหนึ่งเดียว มีเป้าหมายร่วมกัน และก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผน และขับเคลื่อนวงให้ประสบความสำเร็จ

หากพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายสนับสนุนจากผู้บริหาร ในมุมมองของผู้เขียนคิดว่า ผู้บริหารควรเข้ามามีส่วนร่วมเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดให้ชั่วโมงว่างก่อนเลิกเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้อมวงโยธวาทิต หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน
2. ควรมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดหาครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการฝึกซ้อม
3. ผู้บริหารควรตระหนักว่าวงโยธวาทิต เป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด และมีวิธีการบรรเลงที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้สอนที่มีประสบการณ์ และมีความรู้ด้านเครื่องดนตรีในวงมาเป็นผู้สอน จึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับการวางพื้นฐานที่ดีในการปฏิบัติเครื่องดนตรี ในทางตรงกันข้ามหากผู้สอนไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดความผิดพลาดต่อการเรียนการสอนภายในวงได้
4. ควรปรับทัศนคติบุคลากรในโรงเรียนว่ากิจกรรมวงโยธวาทิต เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ช่วยให้เกิดได้ผ่านคลายจากการเรียน และประการสำคัญเป็นการสร้างพื้นที่ให้เด็ก ๆ ได้แสดงออกด้านดนตรี ทำให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองว่ามีความสามารถด้านดนตรีอันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อตนเองและครอบครัว

การดำเนินกิจกรรม เป็นการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิบัติงานของวงที่กำหนดไว้ ครู และนักเรียนที่เป็นสมาชิกของวงจะช่วยกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งเพื่อให้วงสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าตามนโยบายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามครูควรฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบด้วยการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในวง ซึ่งการกำหนดหน้าที่ดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งมีน้ำใจต่อส่วนรวม กระบวนการเหล่านี้จะหล่อหลอมให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ และเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคตข้างหน้า สำหรับการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบภายในวงนั้นประกอบไปด้วยหัวหน้าวง รองหัวหน้าวง หัวหน้ากลุ่มเครื่อง ซึ่งมียรายละเอียด ดังนี้

1. หัวหน้าวง หัวหน้าวงมีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวง ควบคุม ดูแลการฝึกซ้อมของสมาชิก ควบคุมสมาชิกภายในวงให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวง รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน
2. รองหัวหน้าวง ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าวง ตรวจสอบและจัดระเบียบโน้ตสำหรับฝึกซ้อม วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ แทนหัวหน้าวงเมื่อหัวหน้าวงติดภารกิจ
3. หัวหน้ากลุ่มเครื่องดนตรี มีหน้าที่ช่วยควบคุมดูแลการฝึกซ้อมสมาชิกในกลุ่มเครื่องดนตรีในด้านเทคนิค การปฏิบัติเครื่องดนตรี ความถูกต้องของระดับเสียง ค่าของตัวโน้ต อัตราจังหวะ ความพร้อมเพรียง รวมทั้งจัดระเบียบเครื่องดนตรี ดูแลให้สมาชิกรักษาความสะอาดเครื่องดนตรี

ถึงแม้ว่าการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ไม่ได้กำหนดหรือระบุไว้อย่างชัดเจนว่าวงโยธวาทิตควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักเรียนตามตำแหน่งที่กล่าวไว้

ข้างต้น หรือควรกำหนดบทบาทในลักษณะใดบ้าง ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนคิดว่าการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของนักเรียนนั้น ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทของวง บางวงอาจเหมาะสมกับการกำหนดบทบาทตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่บางวงอาจมีเฉพาะหัวหน้าวงที่ดูแลสมาชิกของวง หรือบางวงมีครูเป็นผู้ดูแล ดำเนินการทั้งหมด โดยมีนักเรียนมาเป็นผู้ช่วยบางกรณีเป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้เขียนคิดว่าการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบภายในวง เป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม แต่กระนั้นครูไม่ควรมอบหมายภาระงาน หรือหน้าที่ความรับผิดชอบไปกระจุกอยู่ที่เฉพาะหัวหน้าวง หรือสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แต่ควรกระจายความรับผิดชอบให้ครอบคลุมกับสมาชิกภายในวง ควรให้สมาชิกภายในวงมีส่วนร่วมในหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ อาทิ การดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่และเครื่องดนตรี ความพร้อมของโน้ตเพลง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งความรับผิดชอบต่อตนเองในการฝึกซ้อมนอกเวลาเรียน

การฝึกซ้อม การฝึกซ้อมนับเป็นกิจกรรมสำคัญของวง เพราะการฝึกซ้อมเป็นการเพิ่มความสามารถด้านทักษะ การปฏิบัติเครื่องดนตรีให้มีความคล่องแคล่ว ชำนาญ เพิ่มทักษะการบรรเลงร่วมกัน ตลอดจนฝึกความอดทน การเสียสละ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสอดคล้องกับสุกรี เจริญสุข (2545) กล่าวว่า การฝึกเป็นการเรียนรู้ทักษะ การควบคุมกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเป่าแซกโซโฟนไม่ว่าจะริมฝีปาก ระบบการหายใจ นิ้ว สมมติ ฝึกระบบประสาท ให้ตอบสนองต่อดนตรี ฝึกหูให้เคยชินกับเสียงที่ถูกต้อง แก้ไขข้อบกพร่องให้สมบูรณ์ อาจกล่าวได้ว่าเบื้องหลังความสำเร็จย่อมเกิดจากการฝึกซ้อมที่ดี มีความถูกต้องเหมาะสม มีเป้าหมายในการฝึกซ้อมที่แน่นอนชัดเจนทุกครั้ง ประการสำคัญต้องฝึกซ้อมอย่างมีความสุข สนุกสนาน และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดให้ดีขึ้น

รูปแบบการฝึกซ้อม รูปแบบของการฝึกจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การเล่นดนตรี หรือกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งการวางแผนการฝึกซ้อมควรขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการปฏิบัติเครื่องดนตรี สถานการณ์ประจำวัน และช่วงเวลาที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล แต่ละโรงเรียน ดังนั้นในการวางแผนการฝึกซ้อมครูควรปรับให้เหมาะสมกับประสบการณ์ด้านดนตรีของนักเรียน บริบทของวงและโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการฝึกซ้อม

1. การฝึกซ้อมเดี่ยว เป็นการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีเฉพาะรายบุคคลเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้มีความคล่องแคล่ว ชำนาญมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการฝึกเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ หากนักเรียนมีวินัยในการควบคุมตนเองที่จะฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขข้อบกพร่องอย่างสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้การฝึกซ้อมรวมวง มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการฝึกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และมีทักษะการปฏิบัติดนตรีครอบคลุมทุกด้านนั้น นักเรียนควรมีเป้าหมายในการฝึกซ้อม ซึ่งการวางแผนการฝึกซ้อมจะช่วยให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และครอบคลุมทักษะการปฏิบัติทุกด้านที่ต้องการฝึกซ้อม

2. การฝึกซ้อมเฉพาะกลุ่มเครื่องดนตรี เป็นการฝึกซ้อมในกลุ่มเครื่องดนตรีชนิดเดียวกัน ที่มีลักษณะการปฏิบัติเหมือนกัน เสียงที่ปฏิบัติออกมาเหมือนกัน เสียงประสานในแต่ละกลุ่มมีความกลมกลืน ซึ่งการฝึกในลักษณะเช่นนี้จะช่วยฝึกให้เกิดความพร้อมเพรียงในด้านจังหวะ ฝึกการฟังเสียงของเครื่องดนตรีจำนวนมากขึ้นขึ้น โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติออกมาด้วยเสียงที่กลมกลืนกัน ฟังเสียงประสานที่มีความกลมกลืนในแต่ละประเภทเครื่องดนตรีที่ปฏิบัติในวง รวมทั้งเป็นการกระตุ้นความสามัคคี ความมีน้ำใจของสมาชิกในกลุ่มในการช่วยเหลือ และฝึกสอนซึ่งกันและกัน

3. การซ้อมรวมวง การฝึกซ้อมในรูปแบบนี้เป็นการต่อยอดมาจากการฝึกซ้อมเดี่ยว และฝึกซ้อมเฉพาะกลุ่มเครื่องดนตรี ดังนั้นทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรี ความกลมกลืนของเสียงเครื่องดนตรี เสียงประสานต่าง ๆ จึงพัฒนาขึ้น การฝึกซ้อมแบบรวมวงจึงเป็นการซ้อมเพื่อบรรเลงบทฝึกปฏิบัติ หรือบทเพลงโดยเน้นความสมดุลของเสียงเครื่องดนตรี เทคนิคการปฏิบัติตามเครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดอารมณ์อารมณ์ ความรู้สึกในบทเพลงตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์

บทสรุป

วงโยธวาทิต เป็นวงดนตรีที่นิยมจัดตั้งในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และเพิ่มพูนทักษะด้านดนตรี ในการจัดตั้งวงโยธวาทิตนั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลายอย่าง อาทิ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ หรือแม้แต่การสนับสนุนจากผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแต่จะช่วยสนับสนุนให้การจัดตั้งวงโยธวาทิตประสบความสำเร็จ สามารถขับเคลื่อนวงไปได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาวงโยธวาทิตให้มีคุณภาพก็เป็นสิ่งสำคัญที่ครูต้องตระหนัก และดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดตั้งวง ในการพัฒนาวงโยธวาทิตนั้น รูปแบบการเรียนการสอนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการเรียนการสอนวงโยธวาทิต เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการบ่มเพาะนักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรี ดังนั้น การนำรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละวิธีมาใช้กับวงนั้น ครูควรรู้ และเข้าใจบริบทของวง รวมทั้งเลือกใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน และบริบทของวง นอกจากนี้แล้วประสบการณ์ในการเล่นเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตของครูนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนวงโยธวาทิต เพราะดนตรีเป็นการเรียนรู้จากต้นแบบไปสู่การปฏิบัติจริง หากต้นแบบไม่สามารถถ่ายทอดวิธีการหยิบจับ การหายใจ การควบคุมลม การวางปากที่ถูกต้องได้ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีสำหรับวง ดังนั้น การเลียนแบบ หรือศึกษาจากต้นแบบที่ดี จึงเป็นการวางพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนการสอนวงโยธวาทิต และสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้สำหรับการเรียนการสอนในวงโยธวาทิตอีกอย่างหนึ่งคือ เครื่องดนตรี เพราะเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะด้านการเล่นดนตรี ทั้งนี้คุณภาพของเครื่องดนตรีเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ครูไม่ควรละเลย เพราะเครื่องดนตรีที่มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งานย่อมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าเครื่องดนตรีที่ชำรุด รวมทั้งเสียงที่เป่าออกมาย่อมมีความถูกต้องไม่เพี้ยนเสียง ส่งผลให้เด็กนักเรียนคุ้นเคยกับเสียงที่ถูกต้องของเครื่องดนตรี ถึงแม้ว่าวงโยธวาทิตจะมีการรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี เครื่องดนตรีมีสภาพพร้อมใช้ แต่ขาดการบริหารจัดการที่ดีวงย่อมขับเคลื่อนไปข้างหน้าลำบาก ดังนั้นครูควรมีการบริหารจัดการวงที่ดีโดยควรให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด วางแผน กำหนดทิศทางของวง ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าว จะช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักในการเป็นเจ้าของวง ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อพัฒนา และขับเคลื่อนวงให้ประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตามการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารผ่านนโยบายมาสู่การปฏิบัติจริง เป็นสิ่งที่จะช่วยให้วงสามารถพัฒนาไปได้ ทั้งสนับสนุนโดยการจัดคาบกิจกรรม หรือเวลาว่างเพื่อให้มีเวลาในการฝึกซ้อม และเรียนซ่อมเสริม การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวงโยธวาทิต การจัดหาครูฝึกดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้คณะครูในโรงเรียนที่สอนวิชาอื่นนอกเหนือจากวิชาดนตรี ควรเข้าใจในธรรมชาติของกิจกรรมวงโยธวาทิตว่า เป็นกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนบ้างในบางครั้ง หากครูเข้าใจ และให้ออกาสเด็กนักเรียนในการเรียนชดเชย หรือส่งงาน ย่อมส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการด้านอื่น ๆ ควบคู่กับการเรียนรู้ด้านดนตรี และพัฒนาศักยภาพด้านดนตรีอย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้วงสามารถขับเคลื่อนไปได้ ครูและนักเรียนจึงเป็นหัวใจหลักในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้วงสามารถขับเคลื่อนโดยมีผู้บริหาร และคณะครูเป็นผู้สนับสนุนเพื่อให้กิจกรรมเหล่านี้ได้อยู่คู่กับโรงเรียนในการสร้าง และพัฒนาเด็กในด้านดนตรีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2545). *ปทานุกรมดนตรีสากล (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- พรสวรรค์ มณีทอง. (2558). *การศึกษาเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของวงโยธวาทิตในเขตเทศบาลนครลำปาง*. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 13(3), 89-105.

- พรสวรรค์ มณีทอง. (2559). *การถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารจัดการวงโยธวาทิตต้นแบบสู่การปฏิบัติของวงโยธวาทิตโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยมหาสารคาม, 37(2), 32-42.
- สธน โรจนตระกูล. (2554). *การจัดการวงโยธวาทิต*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สธน โรจนตระกูล. (2554). *เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สธน โรจนตระกูล. (2554). *ดนตรีภาคสนาม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สธน โรจนตระกูล. (2559). *แตรวง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุกรี เจริญสุข (2545) . *ศิลปะการเป่าแซกโซโฟน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: มิวสิคทอล์ค.
- สุรศักดิ์ หาญธีระพิทักษ์ (2555). *แนวทางการจัดตั้งและพัฒนางวงโยธวาทิต ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อความยั่งยืน* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัศวรัตน์ เชื้อมกลาง. (2562). *แนวทางการพัฒนางวงโยธวาทิตไทยในศตวรรษที่ 21*. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 27(55), 212-231.